

## رابطه نگرش مذهبی با سبکهای دل‌بستگی و سرسختی روانشناسی در دانشجویان متقاضی طلاق

پژوهشگران: بهمن اکبری<sup>۱</sup>

(۱) گروه روانشناسی، دانشیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، رشت، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۱۱/۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۱/۲۵

### چکیده

مقدمه: خانواده مقدس‌ترین نهاد اسلام است. از طرفی سبک‌های دل‌بستگی می‌تواند در تعیین کیفیت پیوندهای عاطفی و روابط زناشویی اثرگذار باشد. همچنین سرسختی روانشناختی از مؤلفه‌های مهم شخصیت و تعیین‌کننده آسیب‌پذیری در مقابل استرس و مشکلات خانوادگی است. هدف: هدف این پژوهش تعیین ارتباط نگرش مذهبی با سبکهای دل‌بستگی و سرسختی روانشناختی در دانشجویان متقاضی طلاق شهرستان رشت می‌باشد.

روش کار: این مطالعه توصیفی - همبستگی بر روی ۱۹۶ نفر (۹۸ زوج) از مراجعین متقاضی طلاق با مدت تأهل بین ۲ تا ۱۰ سال که حداقل یکی از آنها دانشجوی بوده و طی ۶ ماهه دوم سال ۹۱ به دادگاه خانواده رشت مراجعه کرده بودند، انجام گرفت. نمونه‌ها به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. سپس پرسشنامه‌های نگرش مذهبی، سبکهای دل‌بستگی بزرگسالان و سرسختی روانشناختی توسط نمونه‌ها تکمیل شده و داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی رگرسیون چندگانه و رگرسیون چند متغیری (همبستگی کانونی) تحلیل شدند.

نتایج: تحقیق نشان داد بین نگرشهای مذهبی با سبکهای دل‌بستگی و سرسختی روانشناختی در دانشجویان متقاضی طلاق رابطه وجود دارد ( $P < 0/05$ ). عبارت دقیق‌تر بین کلیه ابعاد نگرشهای مذهبی و سرسختی روانشناختی رابطه منفی و معنادار وجود دارد ( $P < 0/01$ ). بجز بُعد مناسکی، ارتباط بین ابعاد دیگر نگرش مذهبی با سبک دل‌بستگی معنی‌دار نبود ( $P < 0/01$ ،  $r = -0/675$ ).

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر به این یافته رسیده است که نگرش مذهبی می‌تواند تا حدودی سبکهای دل‌بستگی همسران را پیش‌بینی کند. بدین معنی که اگر همسران نگرش مذهبی خود را ارتقا دهند، بدنبال آن دل‌بستگی ایمن به وجود خواهد آمد. بعلاوه با بالا رفتن نگرشهای مذهبی زوجین، سرسختی روانشناختی آنان کاهش می‌یابد.

کلیدواژه: دین، نگرش، دل‌بستگی، سرسختی، طلاق

### مقدمه

آمار و اسناد سازمان ثبت احوال در سال ۹۰ نسبت ازدواج به طلاق به ثبت رسیده ۶ به ۱ است که نسبت به سال ۸۹ با رشد ۴/۱ درصدی طلاق و کاهش ۱/۹ درصدی ازدواج روبرو شده‌ایم.

این در حالی است که طلاق پیامدهای فراوانی از قبیل خطر فزاینده آسیب روانی، قتل برای زوجین و خطر افسردگی و خودکشی، انزوا و شایستگی پایین، مشکلات تندرستی و عملکرد ضعیف تحصیلی برای فرزندان دارد (۲). از آنجا که دانشجویان، بعلاوه اشتغال به تحصیل و مشکلات ناشی از آن استرس مضاعفی را نسبت به سایر متأهلین تجربه می‌کنند، آمار مشکلات زناشویی که متأسفانه بعضی از آنها منجر به از هم پاشیدن کانون خانواده می‌شود، طی

از مظاهر زندگی اجتماعی انسان، وجود تعامل سالم و سازنده میان انسانها و برقراربودن عشق به هم نوع و ابراز صمیمیت و همدلی است. خانواده مؤسسه یا نهاد اجتماعی است که از پیوند زناشویی زن و مرد بوجود می‌آید. خانواده محل ارضای نیازهای مختلف جسمانی، عقلانی و عاطفی است و داشتن آگاهی از نیازهای زیستی و شناخت چگونگی ارضای آنها و مجهز شدن به تکنیک‌های شناخت و تمایلات زیستی و روانی ضرورتی انکارناپذیر است (۱). علیرغم ارزش و اهمیت نهاد خانواده، آمار بالای طلاق در جهان و ایران تأمل برانگیز است. رشد فزاینده آمار طلاق در کشورمان سبب شده است که پس از آمریکا، دانمارک و مصر چهارمین کشور پرطلاق دنیا محسوب شویم. بر پایه

زوج‌های با دل‌بستگی ایمن سطح بالایی از رضایت زناشویی به وجود می‌آید (۱۳). این نتایج با یافته‌های Feeny، Moller، و Hiresberger و همکاران همسو بود (۱۷-۱۴).

به نظر می‌رسد سرسختی روانشناختی که یک ویژگی شخصیتی است با دل‌بستگی افراد دارای ارتباط باشد. این ویژگی شخصیتی دارای سه مؤلفه اساسی شامل کنترل، تعهد و چالش می‌باشد (۱۸). سرسختی روانشناختی بالا در افراد، به ایجاد احساس مثبت در موقعیت‌های استرس‌زا و احساس اطمینان به کنترل استرس در بیشتر موقعیت‌های زندگی منجر شده و شدت خطرات و تهدیدهای احتمالی را کاهش می‌دهد (۱۹). Judkins در مطالعه‌ای مبنی بر رابطه سرسختی و سطح استرس و مهارت‌های مقابله‌ای، نشان داد زوج‌های متقاضی طلاق به دلیل درگیر بودن با مشکلات، سطح بالایی از استرس را تحمل می‌کنند به همین دلیل نمرات سرسختی پایین‌تری نشان می‌دهند (۲۰). Bernan و همکاران نیز در پژوهشی نشان دادند ارتباطی بین سرسختی، اثرات بالقوه رویدادهای استرس‌زای زندگی و سلامتی ادراک شده زنان مطلقه وجود ندارد (۲۱).

بررسی مختصر نظریه‌ها و مدل‌های مطرح شده در حوزه زناشویی روشن‌کننده این نکته‌اند که عوامل مختلفی بر پایداری و ناپایداری ازدواج اثر می‌گذارند. با توجه به این که جامعه ایران، جامعه‌ای مذهبی شناخته می‌شود و پرداختن به اثر نگرش‌های مذهبی در روابط خانوادگی ضروری است و از آن جا که تأکید بر ازدواج‌های دانشجویی نقش مهمی در افزایش آمار ازدواج در جوانان در حال تحصیل داشته است، محقق در نظر دارد اثر سایر متغیرهای روانشناختی مانند سبک دل‌بستگی و سرسختی روانشناختی را در کنار هم برای پیش‌بینی طلاق در دانشجویان مورد مطالعه قرار داده و زمینه را برای پژوهش‌های آزمایشی و مداخله‌ای آماده سازد.

### روش کار

این مطالعه توصیفی - تحلیلی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زوج‌های

دوره تحصیل افزایش می‌یابد (۳). نگرش مذهبی می‌تواند در ارتباط زناشویی مؤثر باشد زیرا مذهب شامل رهنمودهایی برای زندگی و ارائه‌دهنده باورها و ارزشهاست که این ویژگی‌ها می‌توانند زندگی زناشویی را متأثر سازند. مذهب راهنمای کلی در اختیار بشر قرار می‌دهد که اگر انسان‌ها بدان عمل نمایند منجر به استحکام پیوند زناشویی می‌گردد. این راهنمایی‌ها شامل قوانینی در مورد روابط جنسی، نقش‌های جنسیتی، از خودگذشتگی و حل تعارضات در روابط زناشویی می‌باشند (۴).

یکی از دلایلی که نشان می‌دهد مذهب می‌تواند دیدگاه فکری زوجین را تحت تأثیر قرار دهد این است که افراد مذهبی‌تر، ازدواج خود را دارای کیفیتی مذهبی می‌بینند (۵). Banse در مطالعه خود به این نتیجه رسید که اختلاف دینی بین زوجها موجب بروز مشکلات برای ادامه زندگی زناشویی می‌شود، که این مسئله خود منجر به کاهش رضایت مندی و افزایش تعارضات و اختلافات زناشویی و نیز طلاق می‌گردد (۶).

دل‌بستگی پیوند عاطفی پایداری است که ویژگی آن گرایش به جستجو و نزدیکی به شخص و البته حفظ این رابطه به ویژه در مواقعی است که موقعیت تهدید کننده است (۷، ۸). مدل‌های ذهنی روابط، در نظریه دل‌بستگی از اهمیت خاصی برخوردار بوده و تجارب اولیه دل‌بستگی را به احساسات و رفتارهای بعدی پیوند می‌زند (۹). اولین روشی که به صورت خاص برای سنجش و اندازه‌گیری دل‌بستگی در بزرگسالان اجرا شده است، مصاحبه جهت تعیین دل‌بستگی است (۱۰). ناملایمات اولیه، تجارب اجتماعی و کیفیت رابطه باعث می‌شود که افراد در زمان استرس، در سطح زیستی و رفتاری پاسخ‌های متفاوت نشان دهند (۱۱). Kachadourian و همکاران روشن کردند که تمایل به گذشت در روابط، با سبک دل‌بستگی ایمن و رضایت‌مندی بین متأهلین مرتبط است (۱۲).

در همین ارتباط Holist نشان داد که سبک دل‌بستگی ایمن که در اوایل زندگی ایجاد می‌شود، می‌تواند تعیین‌کننده رفتارهای دل‌بستگی باشد که روابط رضایت‌بخشی را در آینده فراهم می‌آورد وی دریافت که در میان

پرسشنامه مقیاس دلبستگی بزرگسالان (RAAS)، ابتدا در سال ۱۹۹۰ بوسیله Collins و Read تهیه شد و در سال ۱۹۹۶ مورد بازنگری قرار گرفت. این پرسشنامه دارای ۱۸ عبارت است که پاسخ دهندگان در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای میزان موافقت یا مخالفت خود را با هر یک از عبارات بیان می‌کنند. هریک از زیر مقیاس‌های وابستگی، نزدیکی و اضطراب در این پرسشنامه دارای ۶ عبارت است که آزمودنی‌ها بر مبنای نتایج بدست آمده در یکی از سه گروه دارای سبک دلبستگی ناایمن، اضطرابی و اجتنابی جای می‌گیرند. میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه در تمامی موارد پژوهش‌های خارجی بیش از ۰/۸۰ بوده است در نمونه ۱۰۰ نفری پژوهش پاکدامن میزان آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های اضطراب، نزدیکی و وابستگی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۵۲ و ۰/۲۹ بدست آمد (۲۴).

پرسشنامه مقیاس سرسختی روانشناختی، توسط کیامرئی، نجاریان و مهرابی‌زاده (۱۳۷۷)، در دانشگاه شهید چمران اهواز ساخته و اعتباریابی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۷ ماده ۴ گزینه‌ای است. دامنه نمره در این پرسشنامه از صفر تا ۸۰ است. کسب نمره بالا در این پرسشنامه نشان‌دهنده سرسختی روانشناختی بالا در فرد است. کیامرئی و همکاران ضرایب پایایی این پرسشنامه را به روش بازآزمایی و آلفای کرونباخ به ترتیب برابر ۰/۸۴ و ۰/۷۶ محاسبه کردند. ورنوسفادرائی، کمالی و نوری نیز روایی این آزمون را به روش روایی همزمان با سه ملاک مقیاس اضطراب عمومی، پرسشنامه افسردگی و خودشکوفایی mazlow محاسبه کرده، ضرایب بدست آمده بترتیب ۰/۶۵، ۰/۶۷ و ۰/۶۲ بود و کلیه ضرایب در سطح ( $P < 0.01$ ) و معنادار بودند (۲۵).

یافته‌های پژوهش با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند. ابتدا شاخص توصیفی نمرات خام مانند فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد، در قالب جداول ارائه و سپس با استفاده از آزمون‌های همبستگی، رگرسیون چندگانه و رگرسیون چند متغیری

متقاضی طلاق مراجعه کننده به دادگاه خانواده شهرستان رشت، طی ۶ ماهه دوم سال ۹۱ بود که حداقل یکی از آنها دانشجوی بوده و مدت تأهلشان بین ۲ تا ۱۰ سال بوده باشد، با توجه به معیارهای ورود ۴۰۰ نفر (۲۰۰ زوج) می‌توانستند وارد تحقیق شوند. نمونه‌ها براساس جدول مورگان ۱۹۶ نفر تعیین و با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به این ترتیب که براساس فهرست و شماره پرونده و با قرعه‌کشی، نمونه‌ها انتخاب شده و پس از کسب اعتماد و ابراز تمایل برای همکاری و اخذ رضایت- نامه کتبی توسط پژوهشگر، تکمیل پرسشنامه‌ها انجام شد. جمع‌آوری اطلاعات با مراجعه حضوری به دادگاه خانواده و همکاری مسئولین در ارائه لیست پرونده‌ها و انتخاب افراد بصورت میدانی انجام گردید.

ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه‌های نگرش مذهبی، مقیاس دلبستگی بزرگسالان (RAAS) - (Revised Adult Attachment Scale) و مقیاس سرسختی روانشناسی بود.

پرسشنامه سنجش نگرش مذهبی مسلمانان توسط سراج‌زاده، براساس مدل Glock & Stark با اسلام، بویژه اسلام شیعی تطبیق داده و متناسب شده است (۲۲). این پرسشنامه شامل ۲۶ عبارت است که ۴ بُعد (زیرمقیاس) دینداری را می‌سنجد: بُعد اعتقادی شامل (عبارات شماره ۷-۱)، بُعد تجربه‌ای یا عواطف دینی عبارات (شماره ۱۳-۸)، بُعد پیامدی عبارات (شماره ۱۹-۱۴)، بُعد مناسکی عبارات (شماره ۲۶-۲۰). نمره کل شدت نگرش مذهبی از جمع نمرات هر فرد در ابعاد فوق بدست می‌آید. سراج‌زاده، روایی صوری این پرسشنامه را از طریق نظرخواهی از تعدادی از دانشجویان مقطع دکتری که با اسلام آشنایی داشتند، بدست آورد.

در پژوهش حسن‌زاده و همکاران، پایایی کل این آزمون به روش تنصیف و آلفای کرونباخ بترتیب ۰/۷۵ و ۰/۷۸ و اعتبار آن ۰/۴۵ (از طریق سنجش همبستگی ارتباط بین نمرات این پرسشنامه و خود گزارش‌دهی افراد از میزان دینداری خود) برآورد شد ( $P < 0.01$ ) (۲۳).

(همبستگی کانونی) و با استفاده از SPSS نسخه ۲۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

### نتایج :

بررسی ویژگی‌های دموگرافیک در زوجین نشان داد بیشترین فراوانی مدت زمان تأهل زوجین، مربوط به دامنه بیش از ۲ تا ۵ سال (۳۲ مورد) و کمترین فراوانی مدت زمان تأهل ۲ سال (معادل ۱۸ مورد) می‌باشد. در گروه زنان، بیشترین فراوانی مربوط به دانشجویان مقطع فوق دیپلم (۳۵ مورد) و در گروه مردان، بیشترین فراوانی مربوط به دانشجویان دوره تحصیلی کارشناسی (۳۱ مورد) و کمترین فراوانی در هر دو گروه مربوط به دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری (۹ مورد) می‌باشد. جدول شماره ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد.

همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد، بین کلیه ابعاد نگرش‌های مذهبی و سرسختی روانشناختی رابطه منفی و معنادار وجود دارد ( $P < 0/01$ ). همچنین بین سبک وابستگی و ابعاد مناسکی ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/284$ )، بُعد پیامدی ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/288$ )، بُعد تجربه‌ای ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/269$ )، بُعد اعتقادی ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/284$ ) و هم چنین سبک نزدیکی و بُعد اعتقادی ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/287$ )، بُعد تجربه‌ای ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/269$ )، بُعد پیامدی ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/392$ )، بُعد مناسکی ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/170$ ) و همچنین بُعد مناسکی و سبک اضطرابی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد ( $P < 0/01$ )،  $r = 0/223$ ). همچنین داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بجز بُعد مناسکی، رابطه بین کلیه ابعاد نگرش‌های مذهبی با سبک اضطرابی معنادار نیست. همچنین در این بررسی، بیشترین همبستگی بین سبک نزدیکی و دلبستگی مشاهده گردید ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/675$ ).

جدول شماره ۲ همبستگی کانونی بین نگرش‌های مذهبی با سبک دلبستگی و سرسختی روانشناسی زوجین نشان می‌دهد. بر اساس یافته‌های این جدول بیشترین همبستگی کانونی ( $P < 0/01$ ،  $r = 0/618$ )، با ضریب تعیین ( $R^2 = 0/382$ )، حدود ۳۸ درصد واریانس متغیرهای

دلبستگی و سرسختی روانشناختی را تبیین می‌کند. هم چنین جدول شماره ۳ نشان می‌دهد، متغیر اعتقادی (۰/۵۱)، تجربه ای (۰/۵۰۵)، پیامدی (۰/۴۹۵) و مناسکی (۰/۴۰۶) بترتیب و به عنوان متغیرهای پیش بین به میزان ۲۶، ۲۵، ۲۴ و ۱۶ درصد واریانس کانونی اول را تبیین می‌کنند. با عنایت به نتایج بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت بین کلیه نگرش‌های مذهبی با سبک‌های دلبستگی (وابستگی و نزدیکی) و سرسختی روانشناختی در زوجین متعلق به طلاق رابطه وجود دارد.

### بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش نشان داد بین کلیه نگرش‌های مذهبی با سبک‌های دلبستگی (وابستگی و نزدیکی) و سرسختی روانشناختی در دانشجویان متقاضی طلاق رابطه وجود دارد. به علاوه بجز بُعد مناسکی، رابطه بین کلیه ابعاد نگرش‌های مذهبی با سبک اضطرابی معنادار نیست. این یافته‌ها در راستای نتایج پژوهش‌های Demaris و همکاران (۲۶)، Vansteewgen و Orathinkal (۲۷)، Judkins (۲۰) می‌باشد. Demaris و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که دین‌داری و تجانس مذهبی، به ویژه برای زنان مهم‌ترین عامل در تفاهم زوجین است و مذهب تأثیر مهمی بر رابطه زوجین دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که بطور کلی مذهب بعنوان مجموعه-ای از اعتقادات، بایدها و نبایدها و نیز ارزش‌های اختصاصی و تعمیم یافته، از مؤثرترین تکیه‌گاه‌های روانی بشمار می‌رود که قادر است معنای زندگی را در لحظه لحظه عمر فراهم کند. در شرایط خاص فراهم سازی تکیه‌گاه‌های تبیینی، فرد را از تعلیق و بی معنایی نجات می‌دهد از طرفی در یک رابطه زناشویی، زوجی هایی که دارای نگرش‌های مذهبی بالاتری باشند به تبع آن از سبک دلبسته ایمن نیز برخوردارند. لذا بیشتر احتمال دارد که همدیگر را دوست داشته، خوش مشرب باشند، تقاضای حمایت کنند، به نحو سازنده‌ای احساسات منفی خود را در حل مسائل تعدیل کنند و در نهایت در حفظ روابط طولانی کوشش بیشتری به عمل آورند. همچنین نتایج نشان داد بین نگرش‌های مذهبی و سرسختی روانشناختی

در زوجین متقاضی طلاق رابطه معنادار منفی وجود دارد که این یافته‌ها به رغم دسترسی به تحقیقات مشابه، از برخی ابعاد با نتایج پژوهشی رضانی گل‌افزانی و همکاران (۲۸)، شاکری‌نیا (۲۹)، و زرگر (۳۰) و Vanderbleck و همکاران (۳۱) و Guoin و همکاران (۳۲) همخوان و با نتایج پژوهش Judkins (۲۰)، مبنی بر رابطه سرسختی و سطح استرس در زوجین متقاضی طلاق همسو نیست. در تبیین این امر می‌توان گفت به رغم تحقیقات اندک بالینی پیرامون رابطه نگرش‌های مذهبی با سرسختی روانشناختی، در دانشجویان متقاضی طلاق بین نگرش‌های مذهبی و سرسختی روانشناسی آنها ارتباط مستقیمی وجود ندارد.

لازم به ذکر است که تحولات و رویدادهای استرس‌زا و مصائب اقتصادی و اجتماعی، زندگی زناشویی را نیز مانند هر رابطه‌ای دچار اختلال می‌کند و از آنجا که اشتغال به تحصیل و دانشجو بودن بار مضاعفی به این تحولات می‌افزاید، طبیعتاً کنار آمدن با مشکلات و موانع را متأثر می‌سازند. در این بین تمسک به باورهای مذهبی و تقویت ویژگی‌های مثبت شخصیتی در ارتقاء تاب‌آوری در برابر موانع مؤثر است. بعلاوه طلاق علل متفاوت روانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دارد اما باید توجه داشت که این اتفاق بیش از همه یک پدیده روانشناختی است زیرا در شرایط یکسان اجتماعی تمام انسانها به طلاق تمسک نمی‌جویند. از طرفی ویژگی شخصیتی مبارزه جویی که یکی از زیر مقیاس‌های سرسختی روانشناختی است به این امور اشاره دارد که تغییر و تحول، اساساً جنبه مثبتی از زندگی است لذا افراد سرسخت، تغییرات زندگی را مخاطره‌ای برای امنیت تلقی نمی‌کنند بلکه این افراد اعتقاد دارند که پایداری در زندگی غیرطبیعی است و باید انتظار تغییرات را داشت. ضمن اینکه این تغییرات به عنوان فرض‌ها و مشوق‌هایی برای رشد نگرسته می‌شوند و نه تهدید و بحران (۲۳). به نظر می‌رسد این باور و تلقی بویژه تعمیم و تسری آن به حوزه خانواده و روابط زناشویی با پیام منبعث از مذهب که بر سازگاری، محبت و تقویت بنیاد خانواده تاکید دارد هماهنگ نیست و احتمالاً تا

حدودی توجیه کننده یافته‌های این پژوهش است. در این پژوهش بدلیل محدود بودن امکان تکمیل پرسشنامه‌ها در دادگاه خانواده و عدم کنترل بر میزان علاقه زوجین دانشجو در تکمیل مواد پرسشنامه، تعمیم‌پذیری نتایج باید با احتیاط صورت گیرد. توصیه می‌شود به منظور بالا بردن آگاهی خانواده، برنامه‌های تخصصی و آموزش استاندارد با کمک کارشناسان تهیه و از طریق رسانه‌های گروهی بویژه شبکه‌های صدا و سیما پخش گردد، بعلاوه به دادگاه‌های خانواده پیشنهاد می‌گردد بدلیل اهمیت نهاد خانواده و نیز شرایط روحی و روانی خاص زوجین متقاضی طلاق در هنگام مراجعه به دادگاه، صرفاً به احساسات و اظهارات آنها اکتفا نکنند بلکه با انجام مصاحبه‌های تخصصی و آزمون‌های روانی و با شناخت بیشتر در نگرش سبک‌ها و ویژگی‌های شخصیتی آنها تصمیم نهایی را اتخاذ کنند.

#### تشکر و قدردانی:

پژوهشگر در پایان مراتب تشکر و قدردانی خود را از مسئولین و کارکنان محترم دادگستری رشت به دلیل حمایت از این طرح و تمامی مراجعین به دادگاه‌های خانواده، جهت همکاری صمیمانه در انجام این پژوهش اعلام می‌نماید.

جدول شماره (۱): شاخص‌های توصیفی میانگین و انحراف معیار در متغیرهای تحقیق

شاخصهای آماری متغیرها	مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
نگرشهای مذهبی	اعتقادی	۲۳/۷۷	۴/۴۱۷	۱۱	۲۸
	تجربه ای	۱۶/۳۶	۴/۵۹۹	۵	۲۴
	پیامدی	۱۲/۰۹	۴/۲۷۸	۴	۲۳
	مناسکی	۱۲/۵۱	۵/۹۸۸	۰	۲۷
سبک‌های دلبستگی	وابستگی	۱۹/۹۸	۴/۳۵۴	۱۰	۲۸
	نزدیکی	۲۰/۴۴	۴/۵۶۳	۱۱	۲۸
	اضطرابی	۱۲/۵۷	۳/۹۱۱	۴	۲۳
سرسختی	سرسختی روانشناختی	۴۵/۰۱	۹/۳۹۱	۱۸	۷۴

جدول شماره (۲): همبستگی کانونی بین نگرشهای مذهبی با سبک دلبستگی و سرسختی روانشناسی زوجین

نگرش	همبستگی کانونی	مجذور همبستگی کانونی	آزمون لامبدای ویلکز	آزمون مجذور خی	df	sig
اعتقادی	۰/۶۱۸	۰/۳۸۲	۰/۵۴۸	۱۱۳/۲۷۰	۱۶	۰/۰۰۱
تجربه ای	۰/۲۵۳	۰/۰۶۴	۰/۸۸۷	۲۲/۵۵۹	۹	۰/۰۰۷
پیامدی	۰/۲۲۳	۰/۰۵۱	۰/۹۴۸	۱۰/۰۸۰	۴	۰/۰۳۹
مناسکی	۰/۰۵۲	۰/۰۰۲	۰/۹۹۷	۰/۵۰۷	۱	۰/۴۷۶

جدول (۳): تحلیل کانونی ضرایب همبستگی ساختار (بارهای عاملی کانونی) متغیرهای پیش بین و ملاک

ضریب کانونی استاندارد								متغیرها
ریشه ۴		ریشه ۳		ریشه ۲		ریشه ۱		
مجذور مقادیر	مقادیر ساختار	مجذور مقادیر	مقادیر ساختار	مجذور مقادیر	مقادیر ساختار	مجذور مقادیر	مقادیر ساختار	
۰/۰۰۰۶	۰/۰۲۶	۰/۰۰۱۸	۰/۰۴۳	۰/۰۰۲	۰/۰۴۳	۰/۲۶۰	۰/۵۱۰	اعتقادی
۰/۰۰۰۰۲	۰/۰۰۵	۰/۰۰۰۹	۰/۰۳۱	۰/۰۱۹	۰/۱۳۹	۰/۲۵۵	۰/۵۰۵	تجربه ای
۰/۰۰۰۰۸	۰/۰۲۹	۰/۰۰۱۹	۰/۰۴۴	۰/۰۰۰۸	۰/۰۲۹	۰/۲۴۵	۰/۴۹۵	پیامدی
۰/۰۰۰۳	۰/۰۱۶	۰/۰۲۳	۰/۱۵۳	۰/۰۰۰۰۶	۰/۰۰۸	۰/۱۶۵	۰/۴۰۶	مناسکی
۰/۰۵۳	۰/۲۳۱	۰/۰۴۱	۰/۲۰۴	۰/۵۱۲	۰/۷۱۶	۰/۳۹۳	۰/۶۲۷	وابستگی
۰/۱۳۳	۰/۳۶۵	۰/۱۱۰	۰/۳۳۳	۰/۴۲۰	۰/۶۵۵	۰/۳۲۷	۰/۵۷۲	نزدیکی
۰/۲۹۹	۰/۵۴۷	۰/۶۲۵	۰/۷۹۱	۰/۰۰۰۴	۰/۰۲۱	۰/۰۷۴	۰/۲۷۲	مناسکی
۰/۰۱۳	۰/۱۱۸	۰/۰۱۰	۰/۱۰۲	۰/۱۷۵	۰/۴۱۹	۰/۸۰۱	۰/۸۹۵	سرسختی روانشناختی

## References

- 1-Edalati A, Readzuan M. Perception of woman family values and their satisfaction. *Journal of American Science*. 2010; 6(4):133-137.
- 2-Shekarkan H, Atari Y, Haghghi J, Shahni M. study of personality traits, social skills, attachment styles and demographic characteristics as predictors of success and failure in marriage on couple's divorce. *Journal of Education and Psychology*. 2006; 3(13): 1-30. Persian.
- 3-Hoseinchari M, Hatami Zargaran F, Soleimani A. Study of married students perception of life's problems. The Second National Conference of Family Psychology. Fars: Aazd Univershty of Marvdasht; 2012. Persian.
- 4-Mahoney A, paragment K I, Swank A B, Swank N. Satisfaction in family Relationships. *Review of Religious Research*. 2003; 44(6):220-236.
- 5-Mohoney A. Religion and Confidence Material and Parent Child Relationship. *Journal of Social Issues*. 2005; 61(4): 689-706.
- 6-Banse R. Adult Attachment and Matrial Satisfaction: evidence for dadic configuration effects. *Journal of Social and Personal Relationship*. 2004; 21: 273 – 282.
- 7-Ciechanowski P, Sullivan M, Jensen M, Romoano J, Summers H. The Relation of attachment style to depression, catastrophing and health careutilization in pation with chronic pain. *Journal of pain*. 2003. 104(9):627-637.
- 8-Merodit P, Strong J, Feeneg J A. Adult Attachment Variables Predict Depression befor and after Treatment for Chronic Pain. *Eur J Pain*. 2007 Feb; 11(2):164-70. Epub 2006 Mar 3.
- 9-Dykas MJ, Cassidy J. Attachment and Processing of Social Information in Adolescents. *New Directions for Child and Adolescent Development*. 2007; 117: 46-57.
- 10-Ravis P, Maunder R, Hunter J, Sthankiyq B. Adult attachment measures: A 25- year review. *Journal of psychosomatic*. 2010; 69: 419-432.
- 11-Mikulincer M, Shaver P. *Attachment in Adolescents*. New York: Divison of Guliford Publications; 2007.
- 12-Kachadourian LK, Fincham F, Davila J. Tendency to ForgivehnDathng and Married Couples; The role of attachment and relationships Satisfaction. 2004; 11: 373-388.
- 13-Hollist M. Perceptions of Attachment Style and Marital Quality in Midlife Mariage, Family Relations. 2005; 54:46-57.
- 14-Feeny J, Noller P. Adult Attachment Stage Publication *Journal of Social and Personal Relatohnships*. 2006; 18: 187-215.
- 15-Nosland B L. Paternal Sochal Psychological Factors and Attachment the Medidting Role of Synchorony in Father-Infant Interaction Behavior & Development. 2004; 25: 221-236.
- 16-Moller K, Hwany C P, Wickberg B. Romanic Attachment Parenthood and Marital Satisfaction. *Journal of reproductive and Infact Psychology*. 2006; 24: 233-240.
- 17-Hiresberger G, Stivastava S, Marsh P, Cowan P C, Cowain A P. Attachment Marrital Satisfaction and Divorce During the Firsth Years of Parenthood . *Journal of Pesonality and Relationship* . 2009; 16: 404-402.
- 18-Horsburgh A V, Schermer A j, Vwelka L, Vernon A P. A Behavioral General of Mevtal Thoughtness and Pesonality. *Pesonality and Individual Differences*. 2008; 4: 21-23.
- 19-maddi S R . Hardiness the Courage to Grow from Stresses. *Journal of Postive Psychology* . 2006; 1: 160 -168.
- 20-Judkins K S. Hardiness Stress and Cophng Strategies Among Mid – Level Nurse Managers: Implicathon for Continuing Higher Education [PhD Dissertation].USA: University of North Texas; 2006.
- 21-Bernan R L. Hardiness, Stress and Perceived Health of Divorced Women. USA: California State Univrsity. 2000;2:123-134.
- 22-Serajzade H. Religious beliefs among adolescents and youth. *Journal of Research Culture*. 2009; 169: 10-11.
- 23-Hasanzah R, Frzan S, Khademloo A. Theory and application of psychological tests and personality. Tehran: Arasbaran. 2014. P. 595. Persian.
- 24-Pakdaman SH. Investigate the relationship between attachment and community-minded teenager [PhD Thesis]. Tehran: Tehran University; 2004. Persian.
- 25-Narimani M, Sari KA, Hakim Poor S. Psychological tests. Ardabil: Mohaghegh Ardabili; 2013. P.116. Persian.
- 26-Demaris A, Mhoney A, Pargoment K I. Sancitification of Marriage and General Religiouness Buffers of the effects of Marriagital Inequity. *Journal of family Issues*. 2010. 31(10); 12:55-78.
- 27-Orathinkal J, Vansteewegen A. Religiosity and Marital Satisfaction. *Contemporary Family Therapy*. 2006; 26(4): 7-504.
- 28-Ramzani Golafzani N, Mazaheri M, Ravesh R. Comprative Psychological Hardiness in Couples who are Applicants and Inapplicants of Divorce. *Journal of Human Sience*. 2011. 5(4); 18: 373. Persian.
- 29-Shakerinia E. Relatonship Religious Identification, Religious Attitudes and Psychological Hardiness with Mental Health in The Sections. *Journal of Islamic and Psychological Studies*. 2009; 4(7): 37- 54. Persian.
- 30-Zargar Y, Najarian B, Abdazahra GH. Relationship, Religious Attitudes and Sanctification with Addiction. *Journal of Educational Psychology of Shahid Chamran university*. 2008; 3,15(1): 99-120. Persian.
- 31-Vanderbleck L, Robinson E, Casado M. The relationship between play and couple satisfaction and stability. *The Family Journal*. 2011; 19(2): 9-132.
- 32-Gouin G, Glaser R, Alarkey W. Attachment avoidance predicts inflammatory responses to marital conflict. *Brain Behavior and Immunity Journal*. 2009; 23: 898-904.

## The Religious Attitude within Psychological Hardiness Attachment Styles among Students Who Appeal for Divorce

By: Akbari B<sup>1</sup>

1-Department of psychology, Rasht branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

Received: 2014/01/25

Accepted: 2014/04/14

### Abstract

**Introduction:** Family is the most important establishment according Islamic religion. On the other hand, life attachment styles could effect on quality of family establishment and marriage. Psychological hardiness is a critical component and could regulate helplessness of stress and family problems.

**Objective:** The purpose of this study was to determine relationship between religious attitude and psychological hardiness attachment styles among students who signed for divorce in Rasht.

**Methods:** This descriptive- correlational study was conducted on 196 (98 couples) individual who married at least for 2 - 10 years (one of them was student), and during the second half of the year 91 (last 6 months of the year) they referred to family court in Rasht. The samples were selected by simple random sampling. Then questionnaires about Religious Attitude Adult Attachment Styles and Psychological hardiness were completed by individuals. Data were analyzed using multiple regression correlation and multiple regressions (canonical correlation).

**Results:** The study showed correlation between religious attitudes and psychological hardiness attachment styles of divorcing couples ( $P < 0/05$ ). In other words all dimensions between religious attitudes and psychological hardiness did not showed significant correlation ( $P < 0/01$ ), except for ceremonial aspects, all aspects of the relationship between religious attitude with style anxiety was not significant. Also In this study, the highest correlation between closeness and attachment style were observed ( $P < 0/01$ ,  $r = 0/675$ ).

**Conclusion:** The findings of this study have shown that, the religious attitude attachment styles among spouses could be predicted. This means that if spouses improve their religious attitude, it may improve secure attachment in between. On the other hands empowerment of religious attitudes among couples decreases their psychological hardiness.

**Keywords:** Religion, Attitude, Interest, Obstinacy, Divorce

\*Corresponding Author: Bahman Akbari, Rasht branch, Islamic Azad University

Email: Bakbari44@yahoo.com